

VALTIONEUVOSTON ASETUS VESISTÖN JA VESIYMPÄRISTÖN KÄYTTÖÄ JA TILAA PARANTAVIEN HANKKEIDEN AVUSTAMISESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN (714/2015) MUUTTAMISESTA

1. EHDOTUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta annettua valtioneuvoston asetusta (714/2015). Tarkoitus on saattaa asetus vastaamaan komission asetukseen (EU) 651/2014 (jäljempänä yleinen ryhmäpoikkeusasetus) komission asetuksella (EU) 2023/1315 (jäljempänä ryhmäpoikkeusasetuksen muutos) tehtyä muutosta.

Yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään reunaehdoista, joita valtionavustuksissa on noudatettava, jos tukea myönnetään ilman komission ennakkohyväksyntää. Kansallinen sääntely on ajantasaistettava ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi kuuden kuukauden kuluessa ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksen voimaantulosta. Asetuksen muuttaminen on tarpeen, jotta avustamisen piiristä ei poissuljeta relevantteja asetuksen alaan kuuluvia avustamishankkeita.

Ehdotettu muutos on luonteeltaan tekninen. Muutos toteutettaisiin tarkistamalla säädösviittaus asetuksen yhden pykälän momentin osalta.

Asetusmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

2. YLEISPERUSTELUT

2.1. Tausta ja nykytila

Valtion varoista voidaan avustaa vesistötoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on muun muassa edistää vesistöjen monipuolista käyttöä, vähentää sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöistä aiheutuvia riskejä, edistää kalakantojen luontaista lisääntymistä, edistää vesistöjen hyvää tilaa ja turvata luonnon monimuotoisuutta. Avustukset ovat harkinnanvaraisia.

Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta annettua valtioneuvoston asetusta käytetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (ELY-keskus) valtionavustuslain ohella säädösperustana sekä maa- ja metsätalousministeriön että ympäristöministeriön osoittamilla määrärahoilla rahoitettavissa avustuksissa. Asetusta on käytetty säädösperustana maa- ja metsätalousministeriön toimialalla vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen, vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen sekä kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen sekä ympäristöministeriön toimialalla erityisesti vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä edistäviin toimenpiteisiin. Kaikkia avustusta hakevia hankkeita ei voida eikä ole tarkoituksenmukaista avustaa. Tästä syystä avustettavia hankkeita koskeva

asetuksen 4 § on keskeinen säännös, jonka perusteella valtionapuviranomainen arvioi hankkeiden avustamisen edellytyksiä.

Asetuksen antamisen yhteydessä katsottiin, että asetuksen mukaisesti myönnettävät avustukset eivät olisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107(1) artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Asetuksen soveltamisen yhteydessä on kuitenkin noussut esiin tarve mahdollistaa avustusten myöntäminen myös valtiontukea. Tähän tarpeeseen on johtanut muun muassa vesien hyvän tilan saavuttamisen vaikeuden sekä ilmastonmuutoksen vesiympäristölle aiheuttamien paineiden aiheuttamat toimintaympäristön muutokset. Näiden vuoksi tarve avustaa esimerkiksi maa- ja metsätalouskäytössä olevalta maalta tulevan hajakuormituksen vähentämistä sekä uusien vesiensuojeluteknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa on lisääntynyt. Asetuksen muutoksessa, joka tuli voimaan 13.9.2021, mahdollistettiin avustuksen myöntäminen myös valtiontukea sekä säädettiin valtiontukea myönnettäviin avustuksiin sovellettavasta EU:n valtiontukisääntelystä.

2.2. Ehdotuksen tavoitteet

Asetusmuutoksella mahdollistettaisiin valtionavustuslain mukaisten valtionavustusten myöntäminen myös jatkossa valtiontukea EU:n valtiontukisääntelyä noudattaen. Asetusmuutoksella päivitetäisiin säädökseen sovellettavaa EU:n valtiontukisääntelyä koskeva viittaus, jota valtionapuviranomaisen tulee soveltaa silloin, kun avustusta myönnetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena valtiontukea taloudelliseen toimintaan. Avustuksen käyttötarkoitus ei muuttuisi päivityksen yhteydessä.

2.3. Lainsäädäntö

Siltä osin, kun tuki kohdistuu hakijan taloudelliseen toimintaan, sovelletaan valtionavustuslain ja vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta annetun asetuksen lisäksi Euroopan unionin valtiontukisääntöjä. Voimassa olevan asetuksen mukaista tukea myönnettäessä oikeusperustana on:

- 1) tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) artiklat 25 ja 36, tai
- 2) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 (maatalouden vanha ryhmäpoikkeusasetus) artiklat 14, 22 tai 39, tai
- 3) Euroopan unionin 3 (6) toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EU) N:o 1407/2013 (yleinen de minimis -asetus).

Jos valtionavustusta myönnetään taloudelliseen toimintaan ja valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät, avustukset tulee myöntää valtiontukea. Tämän seurauksena EU:n valtiontukisääntely tulee sovellettavaksi. Komissio on antanut yksityiskohtaisia säännöksiä siitä, millaiset valtiontuet ovat sallittuja ja siitä, millaisia menettelytapoja tukia myönnettäessä tulee noudattaa. EU:n valtiontukisääntely mahdollistaa tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtiontukisääntelyn asettamien vaatimusten kanssa.

Ryhmäpoikkeusasetuksen muutos tuli voimaan 1.7.2023. Ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetään kaikkia ryhmäpoikkeusasetuksen tukimuotoja koskevista vaatimuksista, ja III luvussa kutakin tukimuotoa koskevista erityisedellytyksistä. Ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksessa uudistettiin muun muassa tutkimus- ja kehityshankkeisiin myönnettävää tukea

(25 artikla) ja investointitukea ympäristönsuojeluun (36 artikla) koskevia säännöksiä. Uudistetun 36 artiklan 1 a kohdan mukaan artiklaa ei sovelleta toimenpiteisiin, joita koskevat yksityiskohtaisemmat säännöt vahvistetaan 36 a, 36 b ja 38–48 artiklassa.

Nykyisellään vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta annetun asetuksen viittaus ryhmäpoikkeusasetuksen 36 artiklaan poissulkee oikeuttamisperusteena ryhmäpoikkeusasetuksen 45 artiklan mukaiset hankkeet. Ryhmäpoikkeusasetuksen 45 artiklassa säädetään ympäristövahinkojen korjaamiseen, luontotyyppien ja ekosysteemien ennallistamiseen, biologisen monimuotoisuuden suojeluun tai palauttamiseen ja luontopohjaisten ratkaisujen toteuttamiseen ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja sen hillitsemiseksi myönnettävästä ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella hyväksyttävästä investointituesta.

2.4. Esityksen vaikutukset

Esitetyllä asetusmuutoksella ei olisi vaikutusta siihen, missä määrin valtion talousarvioissa suunnataan määrärahaa vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamiseen. Ehdotetusta muutoksesta ei aiheutuisi taloudellisia vaikutuksia.

Asetusmuutos mahdollistaisi sen, että tukiohjelma ei supistu, vaan että sitä voitaisiin jatkossakin käyttää tarkoitukseensa. Avustusta voitaisiin siten yhä myöntää erityyppisiin vesistön, vesistöä pienempien pintavesien ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantaviin sekä tulva- tai kuivuusriskiä vähentäviin toimenpiteisiin asetuksen 4 §:n mukaisesti. Asetuksen perusteella myönnettävien valtionavustusten tavoitteet pysyisivät samoina, joten asetusmuutoksella ei olisi itsenäisiä ympäristövaikutuksia.

Asetusmuutos ei aiheuttaisi organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia valtionapuviranomaisena toimivassa ELY-keskuksessa.

2.5. Asian valmistelu

Asetusmuutosehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Valmistelun aikana on oltu yhteydessä ympäristöministeriön.

Lausuntokierrosta ei järjestetty asetusmuutoksen teknisluontoisuuden, kiireellisyyden ja vähäisen merkityksen vuoksi.

Asetusluonnos on ollut TEM:n yritystukineuvottelukunnan käsittelyssä joulukuussa 2023. Yritystukineuvottelukunnan 14.12.2023 lausunnon mukaan ehdotus täyttää EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset siltä osin kuin tukea myönnetään taloudelliseen toimintaan.

Asetusehdotus on ollut oikeusministeriön laintarkastuksessa.

2.6. Säädösperusta

Muutosasetus annettaisiin valtionavustuslain 8 §:n nojalla. Säännös sisältää asetuksenantovaltuuden valtionavustuslain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä annettaville tarkemmille säännöksille.

2.7. Voimaantulo

Asetusmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Huolimatta siitä, että sovellettavat EU:n valtiontukisäädökset ovat määräajan voimassa, asetusta ei muutettaisi määräaikaiseksi,

vaan se olisi voimassa toistaiseksi. Asetuksen sisältöä sopeutettaisiin tarpeen mukaan muuttuneisiin EU:n valtiontukisäädöksiin.

3. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

2 a §. *Valtiontukena myönnettävän avustuksen oikeusperusta.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos siten, että säännökseen lisättäisiin viittaus yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen artiklaan 45. Muutos mahdollistaa myös jatkossa ryhmäpoikkeusasetuksen 45 artiklan mukaisten hankkeiden avustamisen.